Zbiór Orzeczeń

WYROK TRYBUNAŁU (piąta izba)

z dnia 21 lutego 2013 r.*

Dyrektywa 85/384/EWG — Wzajemne uznawanie dokumentów potwierdzających posiadanie kwalifikacji w dziedzinie architektury — Artykuł 10 i art. 11 lit. g) — Ustawodawstwo krajowe uznające ekwiwalentność dokumentów potwierdzających posiadanie kwalifikacji architekta i inżyniera budownictwa, lecz zastrzegające dla architektów prace dotyczące nieruchomości uznanych za należące do dziedzictwa artystycznego — Zasada równego traktowania — Sytuacja czysto wewnętrzna z punktu widzenia państwa członkowskiego

W sprawie C-111/12

mającej za przedmiot wniosek o wydanie, na podstawie art. 267 TFUE, orzeczenia w trybie prejudycjalnym, złożony przez Consiglio di Stato (Włochy) postanowieniem z dnia 6 grudnia 2011 r., które wpłynęło do Trybunału w dniu 29 lutego 2012 r., w postępowaniu:

Ministero per i beni e le attività culturali,

Ordine degli Ingegneri della Provincia di Venezia,

Ordine degli Ingegneri della Provincia di Padova,

Ordine degli Ingegneri della Provincia di Treviso,

Ordine degli Ingegneri della Provincia di Vicenza,

Ordine degli Ingegneri della Provincia di Verona,

Ordine degli Ingegneri della Provincia di Rovigo,

Ordine degli Ingegneri della Provincia di Belluno

przeciwko

Ordine degli Ingegneri di Verona e Provincia,

Consiglio Nazionale degli Ingegneri,

Consiglio Nazionale degli Architetti, Pianificatori, Paesaggisti e Conservatori,

Ordine degli Architetti, Pianificatori, Paesaggisti e Conservatori della Provincia di Verona,

Alessandro Mosconi,

* Język postępowania: włoski.

Comune di San Martino Buon Albergo,

Istituzione di Ricovero e di Educazione di Venezia (IRE),

Ordine degli Architetti della Provincia di Venezia,

przy udziale:

Faccio Engineering Srl,

TRYBUNAŁ (piąta izba),

w składzie: T. von Danwitz (sprawozdawca), prezes izby, A. Rosas, E. Juhász, D. Šváby i C. Vajda, sędziowie

rzecznik generalny: N. Wahl,

sekretarz: A. Calot Escobar,

uwzględniając pisemny etap postępowania,

rozważywszy uwagi przedstawione:

— w imieniu Ordine degli Ingegneri di Verona e Provincia oraz A. Mosconiego przez L. Manziego, G. Sardosa Albertiniego oraz P. Pivę, avvocati,

— w imieniu Consiglio Nazionale degli Ingegneri przez B. Nascimbenego, avvocato,

— w imieniu Consiglio Nazionale degli Architetti, Pianificatori, Paesaggisti e Conservatori oraz Ordine degli Architetti, Pianificatori, Paesaggisti e Conservatori della Provincia di Verona przez F. Vanniego, avvocato,

— w imieniu rządu czeskiego przez M. Smolka, działającego w charakterze pełnomocnika,

— w imieniu rządu hiszpańskiego przez S. Centeno Huertę, działającą w charakterze pełnomocnika,

— w imieniu rządu austriackiego przez A. Poscha, działającego w charakterze pełnomocnika,

— w imieniu Komisji Europejskiej przez H. Støvlbæka oraz E. Montaguti, działających w charakterze pełnomocników,

podjąwszy, po wysłuchaniu rzecznika generalnego, decyzję o rozstrzygnięciu sprawy bez opinii,

wydaje następujący

Wyrok

1 Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy wykładni dyrektywy Rady 85/384/EWG z dnia 10 czerwca 1985 r. w sprawie wzajemnego uznawania dyplomów, świadectw i innych dowodów posiadania kwalifikacji w dziedzinie architektury, łącznie ze środkami ułatwiającymi skuteczne korzystanie z prawa przedsiębiorczości i swobody świadczenia usług (Dz.U. L 223, s. 15).

2 Wniosek ten został złożony w ramach dwóch sporów w przedmiocie ewentualnego umożliwienia powierzania inżynierom budownictwa lądowego kierowania pracami dotyczącymi budynków mających wartość historyczną i artystyczną.

Ramy prawne

Prawo Unii

3 Motyw dziesiąty dyrektywy 85/384 stanowi:

„[mając na uwadze, że] w większości państw członkowskich działalność w dziedzinie architektury prowadzą osoby posiadające tytuł architekta, niezależnie od tego, czy jest to ich jedyny tytuł zawodowy, jednakże, jeśli przepisy nie stanowią inaczej, z prowadzenia takiej działalności nie są wyłączone inne osoby; działalność tę mogą prowadzić osoby posiadające inne kwalifikacje, w szczególności inżynierowie, którzy uzyskali specjalistyczne wykształcenie w zakresie inżynierii budowlanej lub budownictwa”.

4 Artykuł 1 tej dyrektywy stanowi:

„1. Dyrektywę stosuje się do działalności w dziedzinie architektury.

2. W rozumieniu niniejszej dyrektywy »działalność w dziedzinie architektury« to działalność zazwyczaj prowadzona w zakresie [przez posiadacza] zawodowego tytułu architekta”.

5 Artykuły 2–9 dyrektywy 85/384 stanowią jej rozdział II, zatytułowany „Dyplomy, świadectwa i inne dokumenty potwierdzające posiadanie kwalifikacji, umożliwiające podejmowanie działalności w dziedzinie architektury w zakresie [przez posiadacza] zawodowego tytułu architekta”.

6 Artykuł 2 tej dyrektywy stanowi, że „[k]ażde państwo członkowskie uznaje dyplomy, świadectwa i inne dokumenty potwierdzające posiadanie kwalifikacji, uzyskane w wyniku kształcenia i szkolenia, zgodne z wymogami art. 3 i 4, przyznane obywatelom państw członkowskich przez inne państwa członkowskie”.

7 Zgodnie z procedurą przewidzianą w art. 7 tej dyrektywy sporządzany i aktualizowany jest wykaz dyplomów, świadectw i innych dokumentów potwierdzających posiadanie kwalifikacji, spełniających kryteria określone w art. 3 i 4 tej dyrektywy, publikowany przez Komisję Europejską dla celów informacji w *Dzienniku Urzędowym Wspólnot Europejskich*.

8 Artykuły 10–15 tej samej dyrektywy stanowią jej rozdział III, zatytułowany „Dyplomy, świadectwa i inne dokumenty potwierdzające posiadanie kwalifikacji, umożliwiające podejmowanie działalności w dziedzinie architektury na mocy praw nabytych albo przepisów prawa krajowego”.

9 Zgodnie art. 10 dyrektywy 85/384 „[k]ażde państwo członkowskie uznaje dyplomy, świadectwa lub inne dokumenty potwierdzające posiadanie kwalifikacji, określone w art. 11, wydane przez inne państwa członkowskie obywatelom tych państw – jeśli obywatele ci posiadają takie kwalifikacje w dniu ogłoszenia niniejszej dyrektywy albo rozpoczną studia kończące się otrzymaniem takich dyplomów, świadectw lub innych dokumentów potwierdzających posiadanie kwalifikacji w terminie do trzeciego roku akademickiego po ogłoszeniu niniejszej dyrektywy, nawet jeśli te dyplomy, świadectwa lub inne dokumenty potwierdzające posiadanie kwalifikacji nie spełniają minimalnych wymagań określonych w rozdziale II”.

10 Pośród dokumentów potwierdzających posiadanie kwalifikacji uznawanych na podstawie przepisów przejściowych w odniesieniu do Republiki Włoch art. 11 lit. g) tej dyrektywy wymienia:

„[…]

— dyplomy »laurea in architettura«, wydawane przez uniwersytety, instytuty politechniczne i wyższe instytuty architektury w Wenecji i Reggio di Calabria [regionie Kalabria], wraz z dyplomem, upoważniającym do samodzielnego wykonywania zawodu architekta, wydawanym przez ministra edukacji po zdaniu przez kandydata przed właściwą komisją egzaminu państwowego, upoważniającego do samodzielnego wykonywania zawodu architekta (»dott. Architetto«),

— dyplomy »laurea in ingegneria« w dziedzinie budownictwa (»sezione costenzione civile«) wydawane przez uniwersytety, instytuty politechniczne, wraz z dyplomem upoważniającym do samodzielnego wykonywania zawodu architekta, wydawanym przez ministra edukacji po zdaniu przez kandydata przed kompetentną komisją egzaminu państwowego, upoważniającego do samodzielnego wykonywania zawodu architekta (»dott. Ing. Architetto« lub »dott. Ing. in ingegneria civile«)".

11 Artykuł 16 tej samej dyrektywy, stanowiący jej rozdział IV, zatytułowany „Używanie tytułu naukowego", stanowi:

„1. Bez uszczerbku dla postanowień art. 23, przyjmujące państwa członkowskie gwarantują, że obywatele państw członkowskich, którzy spełniają warunki określone w rozdziałach II lub III, mają prawo do używania tytułu naukowego i jego skrótu w języku państwa członkowskiego, z którego te osoby pochodzą lub przybywają. Przyjmujące państwa członkowskie mogą żądać, aby wraz z tym tytułem była wymieniana nazwa i siedziba placówki lub komisji egzaminacyjnej, która ten tytuł przyznała.

2. Jeśli tytuł naukowy używany w państwie członkowskim pochodzenia albo w państwie członkowskim, z którego cudzoziemiec przybywa, może być mylony w przyjmującym państwie członkowskim z tytułem wymagającym w tym państwie dodatkowego kształcenia lub szkolenia, których ta osoba nie odbyła, przyjmujące państwo członkowskie może żądać, aby dana osoba używała tytułu państwa członkowskiego, z którego pochodzi lub z którego przybywa, w formie określonej przez przyjmujące państwo członkowskie".

Prawo włoskie

12 Dyrektywa 85/384 została transponowana do krajowego porządku prawnego dekretem ustawodawczym nr 129 z dnia 27 stycznia 1992 r. (GURI nr 41 z dnia 19 lutego 1992 r., s. 18).

13 Artykuł 1 ust. 2 tego dekretu ustawodawczego stanowił:

„Przepisy regulujące wykonywanie we Włoszech działalności [w dziedzinie architektury] przez osoby, które uzyskały adekwatny tytułu zawodowy, pozostają w mocy zgodnie z przepisami obowiązującymi w chwili wejścia w życie niniejszego dekretu".

14 Artykuł 51 dekretu królewskiego nr 2537 z dnia 23 października 1925 r. w sprawie regulacji zawodów inżyniera i architekta (GURI nr 37 z dnia 15 lutego 1925 r., zwanego dalej „dekretem królewskim nr 2537/25") przewiduje:

„Do zakresu pracy inżyniera należą: wykonanie projektu, przeprowadzenie prac i ocena prac dotyczących pozyskania, przekształcenia i wykorzystania materiałów bezpośrednio bądź pośrednio niezbędnych dla budownictwa i przemysłu, prac związanych z budową dróg i środkami transportu,

wodociągami i komunikacją, budownictwem wszelkiego rodzaju, z maszynami i instalacjami przemysłowymi oraz, ogólnie rzecz biorąc, z fizyką, pomiarami geometrycznymi i związanymi z nimi czynnościami oceny".

15 Zgodnie z art. 52 dekretu królewskiego nr 2537/25:

„Przedmiotem zawodu zarówno inżyniera, jak też architekta są prace w dziedzinie budownictwa oraz pomiary geometryczne i związane z nimi czynności oceny.

Jednakże wykonywanie prac w dziedzinie budownictwa mające znaczący charakter artystyczny oraz restauracja i renowacja budynków wskazanych w ustawie nr 364 z dnia 20 czerwca 1909 r. o zabytkach i sztukach pięknych należy do architektów; ich część techniczna może być jednak wykonywana zarówno przez architekta, jak też przez inżyniera".

Postępowania główne i pytania prejudycjalne

16 Genezę sporów w postępowaniach głównych stanowi przepis prawa włoskiego, mianowicie art. 52 akapit drugi dekretu królewskiego nr 2537/25, zgodnie z którym inżynierowie budownictwa, którzy uzyskali dokumenty potwierdzające posiadanie przez nich kwalifikacji we Włoszech, są wyłączeni z wykonywania prac w dziedzinie budownictwa mających znaczący charakter artystyczny lub związanych z restauracją i renowacją budynków mających wartość kulturową.

17 Inżynierowie budownictwa, którzy uzyskali dokumenty potwierdzające posiadanie przez nich kwalifikacji we Włoszech, od dawna kwestionują to ograniczenie zakresu ich działalności, powołując się w szczególności na dyrektywę 85/384.

18 W niniejszej sprawie do Consiglio di Stato [sądu najwyższego] wpłynęły dwa środki odwoławcze od dwóch sprzecznych ze sobą wyroków Tribunale amministrativo regionale del Veneto [sądu administracyjnego dla regionu Wenecja Euganejska].

19 Pierwszy środek odwoławczy dotyczy dorozumianej decyzji Soprintendenza per i beni ambientali e architettonici di Verona (nadintendentury ds. środowiska naturalnego i architektury w Weronie) odmawiającej A. Mosconiemu kierowania pracami na nieruchomości o wartości historycznej i artystycznej. Alessandro Mosconi i Ordine degli Ingegneri di Verona e Provincia (izba inżynierów Werony i prowincji) wnieśli skargę do Tribunale amministrativo regionale del Veneto, podnosząc, że wykluczenie inżynierów budownictwa z takich prac jest niezgodne z dyrektywą 85/384.

20 W 2002 r. sąd ten wystąpił do Trybunału Sprawiedliwości z wnioskiem o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym celem ustalenia, czy prawo Unii, w szczególności dyrektywa 85/384, stoi na przeszkodzie takiemu uregulowaniu krajowemu.

21 Postanowieniem z dnia 5 kwietnia 2004 r. w sprawie C-3/02 Mosconi i Ordine degli Ingegneri di Verona e Provincia Trybunał odpowiedział, że jeżeli chodzi o sytuację czysto wewnętrzną, ani dyrektywa 85/384, ani zasada równości traktowania nie stoją na przeszkodzie ustawodawstwu krajowemu, które co do zasady uznaje ekwiwalentność dokumentów potwierdzających posiadanie kwalifikacji architekta i inżyniera budownictwa, lecz rezerwuje wyłącznie dla architektów prace dotyczące w szczególności nieruchomości należących do dziedzictwa artystycznego.

22 W postanowieniu tym Trybunał podkreślił, że odwrotna dyskryminacja może wynikać z faktu, że inżynierowie budownictwa, którzy uzyskali dokumenty potwierdzające posiadanie przez nich kwalifikacji we Włoszech, nie mają w tym państwie dostępu do działalności, o której mowa w art. 52 akapit drugi dekretu królewskiego nr 2537/25, podczas gdy dostępu tego nie można odmówić osobom posiadającym dyplom inżyniera budownictwa wydany w innym państwie członkowskim i ujęty

w wykazie sporządzonym zgodnie z art. 7 dyrektywy 85/384 lub w wykazie zawartym w art. 11 tej dyrektywy. Trybunał uznał jednakże, że jeżeli chodzi o sytuację czysto wewnętrzną, to ustanowiona przez prawo Unii zasada równego traktowania nie może być powoływana, lecz do sądu odsyłającego należy dokonanie oceny, czy zachodzi dyskryminacja zabroniona przez prawo krajowe, i w takim przypadku określenie, w jaki sposób ma ona zostać wyeliminowana.

23 W następstwie wydania tego postanowienia Tribunale amministrativo regionale del Veneto przedłożył Corte costituzionale [trybunałowi konstytucyjnemu] pytanie dotyczące zgodności z konstytucją art. 52 akapit drugi dekretu królewskiego nr 2537/25. Postanowieniem nr 130 z dnia 16–19 kwietnia 2007 r. Corte costituzionale stwierdził oczywistą niedopuszczalność pytania ze względu na charakter wykonawczy, a nie ustawowy zaskarżonych przepisów.

24 Wyrokiem nr 3630 z dnia 15 listopada 2007 r. Tribunale amministrativo regionale del Veneto uwzględnił skargę, odstępując od stosowania art. 52 akapit drugi dekretu królewskiego nr 2537/25 w oparciu o uzasadnienie, że przepis ten jest niezgodny z zasadą równego traktowania w rozumieniu przypisywanym jej przez Corte costituzionale, ponieważ prowadzący działalność zawodową obywatele [włoscy] nie mogą być dyskryminowani w stosunku do prowadzących taką działalność osób pochodzących z innych państw członkowskich.

25 Od wyroku tego Ministero per i beni e le attività culturali [ministerstwo dóbr kultury i działalności kulturalnej] wniosło środek odwoławczy do sądu odsyłającego.

26 Drugi środek odwoławczy wniesiony do Consiglio di Stato dotyczy ogłoszenia Istituzioni di Ricovero e di Educazione di Venezia o przetargu na udzielenie zamówienia na kierowanie pracami i koordynację bezpieczeństwa na etapie wykonania prac restauracyjnych i renowacyjnych w Palazzo Contarini del Bovolo w Wenecji.

27 Izby inżynierów w prowincji Wenecja zaskarżyły do Tribunale amministrativo regionale del Veneto to ogłoszenie o przetargu oraz decyzje o udzieleniu zamówienia w zakresie, w jakim instytucja zamawiająca zastrzegła wykonanie czynności zawodowych, których dotyczyło zamówienie, na rzecz samych architektów.

28 Wyrokiem nr 3651 z dnia 25 listopada 2008 r. Tribunale amministrativo regionale del Veneto oddalił skargę, uznając, że zgodnie z wykładnią Trybunału dyrektywa 85/384 odnosi się do wzajemnego uznawania cyklów kształcenia, względnie szkolenia, i nie dotyczy warunków dostępu do różnych zawodów, tak że nie pociąga ona za sobą pełnego zrównania dyplomu „laurea in ingegneria” z dyplomem „laurea in architettura”.

29 Od wyroku tego prowincjonalne izby inżynierów wniosły środek odwoławczy do Consiglio di Stato.

30 Consiglio di Stato stwierdza, że dopuszczenie inżynierów budownictwa, którzy uzyskali dokumenty potwierdzające posiadanie przez nich kwalifikacji w państwach członkowskich innych niż Republika Włoska, do wykonywania w tym państwie działalności zawodowej w ramach czynności dotyczących nieruchomości mających wartość kulturową bez dopuszczenia w ten sam sposób inżynierów budownictwa, którzy uzyskali odnośne dokumenty we Włoszech, byłoby niezgodne z zasadami prawa krajowego, potwierdzonymi w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego.

31 Sąd ten pragnie ustalić, czy mechanizm wzajemnego uznawania ustanowiony przez dyrektywę 85/384 należy istotnie rozumieć w ten sposób, że inżynierowie budownictwa, którzy uzyskali dokumenty potwierdzające posiadanie przez nich kwalifikacji w państwach członkowskich innych aniżeli Republika Włoska, mogą wykonywać we Włoszech działalność zarezerwowaną przez dekret królewski nr 2537/25 wyłącznie dla architektów, czy też Republika Włoska możne wymagać od osób dysponujących

dokumentami potwierdzającymi posiadanie kwalifikacji uprawniających do wykonywania działalności w dziedzinie architektury poddania się szczegółowej weryfikacji kwalifikacji zawodowych dla celów dostępu do działalności zawodowej zarezerwowanej przez dekret królewski dla architektów.

32 W takich okolicznościach Consiglio di Stato postanowił zawiesić postępowanie i zwrócić się do Trybunału z następującymi pytaniami prejudycjalnymi:

„1) Czy dyrektywa […] 85/384 […], w części (art. 10 i 11), w której dopuszcza przejściowo do wykonywania działalności w dziedzinie architektury podmioty pochodzące z innych państw członkowskich posiadające szczegółowo wskazane dokumenty potwierdzające posiadanie kwalifikacji, stoi na przeszkodzie uznaniu we Włoszech za zgodną z prawem praktyki administracyjnej mającej jako podstawę art. 52 akapit drugi część pierwsza dekretu królewskiego nr 2537 […], który zastrzega wykonywanie pewnych czynności na nieruchomościach o wartości artystycznej jedynie na rzecz kandydatów posiadających dyplom »architekta« lub kandydatów, którzy wykażą, że posiadają wymagane w dziedzinie dóbr kultury szczególne kwalifikacje stanowiące uzupełnienie kwalifikacji ogólnie umożliwiających dostęp do działalności architektonicznej [w dziedzinie architektury] w rozumieniu dyrektywy?

2) Czy praktyka taka może w szczególności polegać na poddawaniu również osób wykonujących działalność zawodową pochodzących z państw członkowskich innych niż [Republika Włoska] szczegółowej weryfikacji kwalifikacji zawodowych (co odbywa się również w przypadku obywateli włoskich wykonujących działalność zawodową przy okazji egzaminu uprawniającego do wykonywania zawodu architekta) jedynie dla celów dostępu do działalności zawodowej, o której mowa w art. 52 akapit drugi część pierwsza dekretu królewskiego nr 2537/25 […], chociażby dysponowały one dokumentami ogólnie potwierdzającymi posiadanie kwalifikacji uprawniających do wykonywania działalności architektonicznej [w dziedzinie architektury]?”.

W przedmiocie właściwości Trybunału

33 Rząd hiszpański twierdzi w istocie, że biorąc pod uwagę, iż spory w postępowaniach głównych dotyczą sytuacji czysto wewnętrznych, Trybunał nie jest właściwy do udzielenia odpowiedzi na pytania prejudycjalne.

34 Jednakże, mimo iż bezsporne jest, że spory w postępowaniach głównych dotyczą sytuacji czysto wewnętrznych, do których dyrektywa 85/384 nie ma zastosowania (zob. w tej kwestii ww. postanowienie w sprawie Mosconi i Ordine degli Ingegneri di Verona e Provincia, pkt 51), z wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym wynika, że sąd odsyłający uważa, iż zezwolenie na odwrotną dyskryminację, poprzez dopuszczenie inżynierów budownictwa, którzy uzyskali dokumenty potwierdzające posiadanie przez nich kwalifikacji w państwach członkowskich innych niż Republika Włoska, a nie inżynierów budownictwa, którzy uzyskali odnośne dokumenty we Włoszech, do wykonywania w tym państwie działalności dotyczącej nieruchomości mających wartość kulturową, byłoby niezgodne z zasadami prawa krajowego, potwierdzonymi w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego.

35 W kwestii tej należy przypomnieć, że co prawda Trybunał nie jest właściwy w zakresie udzielenia odpowiedzi na przedłożone pytanie w przypadku, w którym jest oczywiste, że przepis prawa Unii mający być przedmiotem wykładni Trybunału nie może zostać zastosowany, jak na przykład w sytuacjach czysto wewnętrznych, jednakże nawet w takiej sytuacji Trybunał może dokonać wymaganej wykładni, gdy prawo krajowe wymagałoby od sądu odsyłającego, w postępowaniach takich jak zawisłe przed nim w niniejszej sprawie, umożliwienia obywatelom krajowym skorzystania z takich samych praw, jakie w tej samej sytuacji przysługiwałyby na mocy prawa Unii obywatelowi innego państwa członkowskiego (zob. podobnie wyroki: z dnia 1 czerwca 2010 r. w sprawach połączonych C-570/07 i C-571/07 Blanco Pérez i Chao Gómez, Zb.Orz. s. I-4629, pkt 39; z dnia 22 grudnia 2010 r.

w sprawie C-245/09 Omalet, Zb.Orz. s. I-13771, pkt 15; a także z dnia 21 czerwca 2012 r. w sprawie C-84/11 Susisalo i in., pkt 17, 20). Istotne znaczenie dla Unii ma zatem to, aby Trybunał dokonał wykładni przedmiotowego przepisu prawa Unii.

36 W konsekwencji należy stwierdzić, że Trybunał jest właściwy do udzielenia odpowiedzi na pytania prejudycjalne.

W przedmiocie pytań prejudycjalnych

37 W przedstawionych pytaniach, które należy zbadać łącznie, sąd odsyłający pyta w istocie, czy art. 10 i 11 dyrektywy 85/384 należy interpretować w ten sposób, że stoją one na przeszkodzie uregulowaniu krajowemu, zgodnie z którym osoby dysponujące dokumentem potwierdzającym posiadanie kwalifikacji, przyznanym przez inne państwo członkowskie aniżeli przyjmujące państwo członkowskie, dającym im dostęp do wykonywania działalności w dziedzinie architektury i wskazanym wyraźnie w tym art. 11, mogą wykonywać w przyjmującym państwie członkowskim działalność dotyczącą nieruchomości mających wartość artystyczną, jedynie jeżeli wykażą, w danym wypadku, w ramach szczegółowej weryfikacji kwalifikacji zawodowych, że posiadają szczególne kwalifikacje w dziedzinie dóbr kultury.

38 Jeżeli chodzi o przepis prawa wewnętrznego zapewniający, że osoby posiadające przyznany przez Republikę Włoską dokument potwierdzający posiadanie kwalifikacji w dziedzinie architektury i wykonujące swój zawód na terytorium Włoch nie doznają odwrotnej dyskryminacji względem osób posiadających taki dokument przyznany przez inne państwo członkowskie, w celu udzielenia użytecznej odpowiedzi sądowi odsyłającemu należy zbadać zakres obowiązków ustanowionych przez art. 10 i 11 dyrektywy 85/384 w odniesieniu do uznania przez przyjmujące państwo członkowskie tych ostatnich dokumentów potwierdzających posiadanie kwalifikacji.

39 W ramach tego badania należy przypomnieć, że dyrektywa 85/384 przewiduje automatyczne wzajemne uznawanie dyplomów, świadectw i innych dokumentów potwierdzających posiadanie kwalifikacji w dziedzinie architektury, które spełniają wymogi dotyczące wykształcenia, określone przez tę dyrektywę (wyrok z dnia 24 maja 2007 r. w sprawie C-43/06 Komisja przeciwko Portugalii, pkt 24).

40 Istota celu tego wzajemnego uznawania została określona w art. 2 dyrektywy 85/384, który przewiduje, że każde państwo członkowskie uznaje dyplomy, świadectwa i inne dokumenty potwierdzające posiadanie kwalifikacji, uzyskane w wyniku kształcenia i szkolenia, zgodne z wymogami art. 3 i 4, przyznane obywatelom państw członkowskich przez inne państwa członkowskie, i nadaje im na swoim terytorium takie samo znaczenie, jakie posiadają dyplomy, świadectwa i inne dokumenty potwierdzające posiadanie kwalifikacji, wydawane przez to państwo, jeśli chodzi o możliwość podjęcia działalności wykonywanej zwykle w oparciu o tytuł zawodowy architekta. Artykuł 10 tej dyrektywy rozszerza zakres tego uznawania, przejściowo, na pewne inne dyplomy, które nie spełniają wymogów określonych w rozdziale II tej dyrektywy, włącznie z wymogami określonymi w jej art. 3 i 4 (ww. wyrok w sprawie Komisja przeciwko Portugalii, pkt 25 i przytoczone tam orzecznictwo).

41 Przedstawione pytania dotyczą zatem zakresu obowiązku wzajemnego uznawania dyplomów, ustanowionego przez art. 10 dyrektywy 85/384, oraz możliwości wymagania przez przyjmujące państwo członkowskie od osób posiadających dyplomy wydane przez inne państwo członkowskie i objęte wykazem zawartym w art. 11 dyrektywy 85/384 wykazania, iż osoby te posiadają szczególne kwalifikacje w dziedzinie dóbr kultury, umożliwiające wykonywanie działalności na nieruchomościach mających wartość artystyczną.

42 W tym kontekście dyrektywa 85/384 nie ma co prawda na celu uregulowania warunków dostępu do zawodu architekta ani zdefiniowania charakteru działalności członków tej grupy zawodowej. Z motywu dziewiątego tej dyrektywy wynika mianowicie, że jej art. 1 ust. 2 nie ma na celu sformułowania definicji

legalnej działalności w dziedzinie architektury. Do krajowego ustawodawstwa przyjmującego państwa członkowskiego należy zatem zdefiniowanie działalności należących do tej dziedziny (ww. postanowienie w sprawie Mosconi i Ordine degli Ingegneri di Verona e Provincia, pkt 45).

43 Jednakowoż, w przeciwieństwie do tezy bronionej przez Consiglio Nazionale degli Architetti, Pianificatori, Paesaggisti e Conservatori i Ordine degli Architetti, Pianificatori, Paesaggisti e Conservatori della Provincia di Verona, z tej kompetencji przyjmującego państwa członkowskiego nie można wywodzić, że dyrektywa 85/384 pozwala owemu państwu członkowskiemu na uzależnienie wykonywania działalności dotyczącej nieruchomości mających wartość artystyczną od weryfikacji kwalifikacji zainteresowanego w tej dziedzinie.

44 Po pierwsze, przyznanie przyjmującemu państwu członkowskiemu takiej możliwości sprowadzałoby się bowiem do pozwoleniu mu na wymaganie złożenia dodatkowych egzaminów, co podważałoby zatem automatyczne uznawanie dyplomów, i w związku z tym byłoby, jak orzekł Trybunał w pkt 28 ww. wyroku w sprawie Komisja przeciwko Portugalii, niezgodne z dyrektywą 85/384.

45 Po drugie, co wynika z pkt 37 wyroku z dnia 23 listopada 2000 r. w sprawie C-421/98 Komisja przeciwko Hiszpanii, Rec. s. I-10375, zgodnie z art. 2 i 10 dyrektywy 85/384, gdy pewna działalność jest zazwyczaj wykonywana przez architektów, którzy uzyskali dyplom wydany przez przyjmujące państwo członkowskie, architekt migrujący, który uzyskał dyplom, świadectwo i inny dokument potwierdzający posiadanie kwalifikacji objęte zakresem zastosowania tej dyrektywy, musi również mieć dostęp do tej działalności, nawet jeśli dyplomy, świadectwa i inne dokumenty potwierdzające posiadanie kwalifikacji nie są koniecznie merytorycznie ekwiwalentne, jeżeli chodzi o uzyskane wykształcenie.

46 W kwestii tej dyrektywa 85/384 przewiduje środki, które należy podjąć w przypadku braku merytorycznej ekwiwalentności pomiędzy wykształceniem uzyskanym w państwie członkowskim pochodzenia albo w państwie członkowskim, z którego dana osoba przybywa, a wykształceniem oferowanym przez przyjmujące państwo członkowskie (ww. wyrok w sprawie Komisja przeciwko Hiszpanii, pkt 43).

47 Otóż zgodnie z brzmieniem art. 16 ust. 2 dyrektywy 85/384, jeśli tytuł naukowy używany w państwie członkowskim pochodzenia albo w państwie członkowskim, z którego cudzoziemiec przybywa, może być mylony w przyjmującym państwie członkowskim z tytułem wymagającym w tym państwie dodatkowego kształcenia lub szkolenia, których ta osoba nie odbyła, przyjmujące państwo członkowskie może żądać, aby dana osoba używała tytułu państwa członkowskiego, z którego pochodzi lub z którego przybywa, w stosownej formie określonej przez przyjmujące państwo członkowskie (ww. wyrok w sprawie Komisja przeciwko Hiszpanii, pkt 44).

48 I tak, o ile prawdą jest, że do krajowego ustawodawstwa przyjmującego państwa członkowskiego należy zdefiniowanie dziedziny działalności osoby wykonującej zawód architekta, gdy działalność jest uważana przez państwo członkowskie za należącą do tej dziedziny, o tyle wymóg wzajemnego uznawania implikuje, że architekci migrujący muszą również mieć dostęp do tej działalności (ww. wyrok w sprawie Komisja przeciwko Hiszpanii, pkt 38).

49 W niniejszej sprawie bezsporne jest, że działalność dotycząca nieruchomości mających wartość artystyczną należy do dziedziny działalności zawodu architekta i w związku z tym jest objęta zakresem zastosowania dyrektywy 85/384.

50 W końcu wniosek, iż w ramach mechanizmu wzajemnego uznawania ustanowionego przez art. 11 dyrektywy 85/384 przyjmujące państwo członkowskie nie może ustanowić dodatkowych warunków, takich jak w postępowaniach głównych, dla wykonywania działalności należącej do dziedziny

działalności osoby wykonującej zawód architekta, znajduje ponadto potwierdzenie w stwierdzeniu Trybunału zawartym w pkt 52 ww. postanowienia w sprawie Mosconi i Ordine degli Ingegneri di Verona e Provincia.

51 Otóż zgodnie z tym stwierdzeniem dostępu do działalności określonych w art. 52 akapit drugi dekretu królewskiego nr 2537/25, mianowicie do działalności dotyczących nieruchomości mających wartość artystyczną, nie można odmówić osobom posiadającym dyplom inżyniera budownictwa lub podobny dokument przyznany przez inne państwo członkowskie aniżeli Republika Włoska, jeśli dokument ten jest wymieniony w wykazie sporządzonym zgodnie z art. 7 dyrektywy 85/384 lub figuruje w art. 11 tej dyrektywy.

52 W świetle powyższych rozważań na przedstawione pytania należy odpowiedzieć, iż art. 10 i 11 dyrektywy 85/384 należy interpretować w ten sposób, że stoją one na przeszkodzie uregulowaniu krajowemu, zgodnie z którym osoby dysponujące dokumentem potwierdzającym posiadanie kwalifikacji, przyznanym przez inne państwo członkowskie aniżeli przyjmujące państwo członkowskie, dającym im dostęp do wykonywania działalności w dziedzinie architektury i wskazanym wyraźnie w tym art. 11, mogą wykonywać w przyjmującym państwie członkowskim działalność dotyczącą nieruchomości mających wartość artystyczną, jedynie jeżeli wykażą, w danym wypadku, w ramach szczegółowej weryfikacji kwalifikacji zawodowych, że posiadają szczególne kwalifikacje w dziedzinie dóbr kultury.

W przedmiocie kosztów

53 Dla stron w postępowaniu głównym niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed sądem odsyłającym, do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż koszty stron w postępowaniu głównym, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (piąta izba) orzeka, co następuje:

Artykuły 10 i 11 dyrektywy Rady 85/384/EWG z dnia 10 czerwca 1985 r. w sprawie wzajemnego uznawania dyplomów, świadectw i innych dowodów posiadania kwalifikacji w dziedzinie architektury, łącznie ze środkami ułatwiającymi skuteczne korzystanie z prawa przedsiębiorczości i swobody świadczenia usług, należy interpretować w ten sposób, że stoją one na przeszkodzie uregulowaniu krajowemu, zgodnie z którym osoby dysponujące dokumentem potwierdzającym posiadanie kwalifikacji, wydanym przez inne państwo członkowskie aniżeli przyjmujące państwo członkowskie, dającym im dostęp do wykonywania działalności w dziedzinie architektury i wskazanym wyraźnie w tym art. 11, mogą wykonywać w przyjmującym państwie członkowskim działalność dotyczącą nieruchomości mających wartość artystyczną, jedynie jeżeli wykażą, w danym wypadku, w ramach szczegółowej weryfikacji kwalifikacji zawodowych, że posiadają szczególne kwalifikacje w dziedzinie dóbr kultury.

Podpisy